

**RAPORT Z WYKONANIA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA
ZA LATA 2011-2013**

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

**ul. Niemodlińska 79 pok. 22-23
45-864 Opole
tel./fax: 77 454-07-10, 077 474-24-57
kom. 605-26-24-27
mail: albeko@poczta.fm**

Wykonawcą
Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza
za lata 2011-2013 był zespół firmy ALBEKO z siedzibą w Opolu
w składzie:

mgr inż. Beata Podgórska
mgr inż. Jarosław Górniak
mgr inż. Paweł Synowiec

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
2. ZAKRES DANYCH PODSTAWOWYCH, DOKUMENTY BAZOWE DO RAPORTU O STANIE ŚRODOWISKA W GMINIE LUBSZA ZA LATA 2011-2013	4
3. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ZA LATA 2011-2013 WRAZ Z ANALIZĄ WYDATKÓW	5
3.1 KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH.....	5
3.2 POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO	11
3.3 OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH	7
4. MONITORING SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU I JEGO AKTUALIZACJI.....	17
5. OCENA STOPNIA ROZBIEŻNOŚCI POMIĘDZY PRZYJĘTYMI CELAMI A ICH WYKONANIEM, WERYFIKACJA PRZYJĘTYCH ZADAŃ, OCENA WYKONANIA.....	19
6. DIAGNOZA, PROPOZYCJE NOWYCH PRIORYTETÓW I KRYTERIÓW ICH WYŁONIENIA..	20
7. PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	21
8. LITERATURA	22

1. WSTĘP

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku „Prawo ochrony środowiska” (Dz.U. z 2008 r. nr 25, poz. 150 - tekst jednolity) Wójt co 2 lata powinien przedstawić Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska. „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017”, przyjęta Uchwałą nr LIII/351/2010 Rady Gminy Lubsza z dn. 23 września 2010 roku, obejmowała cele z „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”. Ustawa „Prawo ochrony środowiska” nie określa wymagań dotyczących formy i struktury sprawozdania z realizacji gminnego Programu ochrony środowiska. W samym Programie założono, iż analiza realizacji programu polegać będzie przede wszystkim na monitorowaniu czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej itp.).

W obowiązującym Programie Ochrony Środowiska założono, że system monitoringu dla gminy powinien zawierać n/w działania, które pozwolą na bieżące monitorowanie jego realizacji:

1. systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu; wynikiem tych działań będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen,
2. uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych empirycznych; otrzymany materiał będzie służył przygotowaniu raportów,
3. przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w Programie,
4. analiza porównawcza osiągniętych wyników z założeniami Programu; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego Programu oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
5. analiza przyczyn odchyień oraz określenie działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
6. przeprowadzenie zaplanowanych działań korygujących.

2. ZAKRES DANYCH PODSTAWOWYCH, DOKUMENTY BAZOWE DO RAPORTU O STANIE ŚRODOWISKA W GMINIE LUBSZA ZA LATA 2011-2013

Dane podstawowe do wykonania Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza za lata 2011-2013 stanowią głównie:

- Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017,
- sprawozdania opisowe z realizacji budżetu Gminy Lubsza za lata 2011-2013,
- informacje statystyczne GUS,
- informacje pozyskane z Urzędu Gminy w Lubszy,
- raporty o stanie środowiska w województwie opolskim wykonywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu,
- informacje z innych źródeł oraz opracowania własne.

3. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ZA LATA 2011-2013 WRAZ Z ANALIZĄ WYDATKÓW

3.1 Kierunki działań systemowych

3.1.1 Upowszechnienie i wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego

- wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska, udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska,
- prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępniania w Biuletynie Informacji Publicznej

Realizacja zadania:

W dobie szybkiego rozwoju technologii informacyjnych, również ochrona środowiska oraz udział społeczeństwa w ochronie środowiska nabierają coraz szerszego wymiaru. Coraz powszechniejszy dostęp już nie tylko do kilku ogólnopolskich kanałów informacyjnych (oferujących informacje 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu), ale również do szerokopasmowego Internetu oraz informatyzacja urzędów administracji - skutkuje postępującym skróceniem czasu dostępu od chwili pojawienia się informacji do momentu dotarcia jej do masowego odbiorcy. Dotyczy to także informacji o środowisku i jego ochronie, zagrożeniach ekologicznych czy udostępnianiu projektów dokumentów istotnych dla ochrony środowiska.

Bieżące informacje umieszczane są na stronie internetowej Urzędu Gminy w Lubшы oraz na stronie internetowej biuletynu informacji publicznej (BIP) Urzędu:

- <http://lubsza.ug.gov.pl/>,
- <http://bip.lubsza.tensoft.pl/>.

Na wspomnianych stronach internetowych umieszczane są dokumenty strategiczne Gminy oraz projekty dokumentów poddawane konsultacjom społecznym zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.).

- współpraca z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi

Realizacja zadania:

Lokalne akcje proekologiczne podejmowane są przez wspólnoty społeczne, które sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Aby mogły skutecznie wypełniać tę rolę, konieczne jest zapewnienie im dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska.

Szczególną rolę pełnią tu pozarządowe organizacje ekologiczne, które grupują najbardziej aktywnych, świadomych członków społeczeństwa, a tym samym są najbardziej cenionym partnerem kontrolującym działania organów państwowych oraz przedsiębiorstw z punktu widzenia ochrony środowiska. Przepisy prawa gwarantują udział społeczeństwa, w tym w szczególności organizacji ekologicznych, w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska, w opiniowaniu projektów aktów prawnych, a także projektów finansowanych ze środków publicznych, w tym przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej.

Współpraca z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi realizowana jest na bieżąco w ramach działań wykonywanych przez pracowników Urzędu Gminy w Lubшы. Gmina współpracuje z następującymi organizacjami: Fundacja Ekologiczna ARKA oraz REBA Organizacja Odzysku S.A. (poprzez ZGO Sp. z o.o. w m. Gać),.

- zachęcanie organizacji do wzięcia udziału w programach szkoleniowo-informacyjnych dotyczących EMAS

Realizacja zadania:

Systemy Zarządzania Środowiskowego (SZŚ) zapewniają włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych i przypisanie zagadnień do kompetencji jej zarządu. Systemy te są dobrowolnym zobowiązaniem się organizacji w postaci przedsiębiorstwa, placówki sektora finansów, szkolnictwa, zdrowia, jednostki administracji publicznej i innej do podejmowania działań mających na celu zmniejszanie oddziaływań na środowisko, związanych z prowadzoną działalnością. Posiadanie przez daną firmę prawidłowo funkcjonującego SZŚ gwarantuje, iż firma ta działa zgodnie ze wszystkimi przepisami ochrony środowiska.

Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu (EMAS) (ang. *Eco-Management and Audit Scheme*) to system zarządzania środowiskowego, w którym dobrowolnie mogą uczestniczyć organizacje (przedsiębiorstwa, instytucje, organizacje, urzędy). Głównym założeniem systemu jest wyróżnienie tych organizacji, które wychodzą poza zakres minimalnej zgodności z przepisami i ciągle doskonalą efekty swojej działalności środowiskowej.

W latach 2011-2013 zadanie nie było realizowane.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

- zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego

Realizacja zadania:

W latach 2011-2013 nie było potrzeby realizacji takiego zadania - na terenie gminy nie wystąpiły żadne choroby zakaźne zwierząt.

3.1.2 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”

- kontynuacja realizacji programu edukacji ekologicznej,
- wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. organizowanie konkursów i sesji popularno-naukowych związanych z tematyką środowiskową,
- wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu ponadgminnym

Realizacja zadania:

Zadania z zakresu edukacji ekologicznej realizowane były głównie przez placówki oświatowe z terenu gminy Lubsza oraz przez organizacje pozarządowe. Działania związane z edukacją ekologiczną były wspierane przez Gminę poprzez m.in.:

- współorganizację i wspieranie akcji proekologicznych, w tym zapewnienie materiałów do sprawnego przeprowadzenia akcji (m.in. „Sprzątanie Świata”, „Dzień Ziemi”),
- wprowadzenie nauczania racjonalnej gospodarki odpadami począwszy od pierwszych etapów edukacyjnych, poprzez współpracę ze szkołami w organizacji cyklicznych imprez ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym i organizację imprez proekologicznych,
- propagowanie działań proekologicznych i zasad zrównoważonego rozwoju.

Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Zakup worków i rękawic dla uczniów uczestniczących w akcji „Sprzątanie Świata”	389,30
2.	2012	Zakup worków i rękawic dla uczniów uczestniczących w akcji „Sprzątanie Świata”	275,29
3.	2013	Zakup worków i rękawic dla uczniów uczestniczących w akcji „Sprzątanie Świata”	430,18

- współdziałanie władz gminnych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony,

Realizacja zadania:

Silnym instrumentem kształtowania postaw proekologicznych są środki masowego przekazu. Najbardziej powszechnym źródłem informacji o problemach ochrony środowiska w skali gminy jest Internet, prasa, radio i telewizja.

Dobrze przeprowadzona edukacja w prasie lokalnej ma na celu rozbudzenie świadomości mieszkańców przejawiającej się w ich konkretnych działaniach związanych z troską o otaczające ich najbliższe środowisko. Ważny jest również wybór odpowiednich treści, położenie szczególnego nacisku na uświadomienie, że pojedyncze zachowania każdego mieszkańca mają wielkie znaczenie w zachowaniu czystości i estetyki całej gminy. Dlatego niezbędna jest tematyka związana z odpadami, recyklingiem oraz ze znaczeniem przyrody. Media z reguły przybliżają te tematy kilkakrotnie, stosując odmienne, interesujące formy przekazu. Edukacja ekologiczna w mediach, przede wszystkim w prasie, jest stosunkowo prosta do przeprowadzenia, wymaga jednak odpowiedniego przygotowania dziennikarzy, a także współpracy z instytucjami posiadającymi odpowiednie informacje i opiniotwórczymi. Najbardziej dynamiczny rozwój, w chwili obecnej, pod względem zainteresowania i formy przekazu osiągnął Internet.

- udział przedstawicieli Urzędu Gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku,

Realizacja zadania:

Pracownicy Urzędu Gminy w Lubszy uczestniczą na bieżąco w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku, w tym organizowanych nieodpłatnie przez administrację szczebla powiatowego i wojewódzkiego, przy wykorzystaniu funduszy unijnych.

- doskonalenie metod udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne

Realizacja zadania:

Realizacja tego zadania w latach 2011-2013 była najlepiej uwidoczniła podczas przygotowania do wdrożenia oraz samego wdrażania nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi, który zgodnie ze znowelizowaną ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t. jedn. Dz. U. 2013 poz. 1399) - Gmina zobowiązana była wprowadzić od 1 lipca 2013 r.

Wobec powyższego, mieszkańcy Gminy informowani byli o wymogach ustawowych oraz o sposobie segregacji

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

odpadów poprzez wszystkie środki masowego przekazu - zarówno w wymiarze lokalnym (strony internetowe Urzędu Gminy, ogłoszenia na tablicach ogłoszeń, ulotki), jak i w zasięgu krajowym (radio, telewizja, prasa, Internet).
3.1.3 Opracowanie dla całego obszaru gminy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji
<ul style="list-style-type: none">uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko
<i>Realizacja zadania:</i>
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r., jest podstawowym instrumentem kształtowania ładu przestrzennego pozwalającym gminom na racjonalną gospodarkę terenami. Gmina Lubsza posiada plany zagospodarowania przestrzennego, które są sukcesywnie aktualizowane. Zadanie realizowane jest na bieżąco - w obowiązujących planach miejscowych oraz prowadzonych na bieżąco zmianach, przestrzegane są obecnie obowiązujące w tym zakresie uwarunkowania prawne.
<ul style="list-style-type: none">wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie
<i>Realizacja zadania:</i>
W granicach administracyjnych Gminy Lubsza wg bazy danych Państwowego Instytutu Geologicznego, udokumentowane są dwa złoża: <ul style="list-style-type: none">Nowe Kolnie - złoża kruszyw naturalnych (piasku i żwiru) o pow. 10 ha, rozpoznane szczegółowo,Śmiechowice - złoża kruszyw naturalnych o pow. 1,23 ha, eksploatacja złoża zaniechana. Zagospodarowanie powierzchni złóż postępować będzie w kierunkach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
<ul style="list-style-type: none">uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu
<i>Realizacja zadania:</i>
Integracja wyników monitoringu środowiska z planami zagospodarowaniem przestrzennym będzie następowała sukcesywnie w kolejnych latach. Nadchodzące lata będą się charakteryzowały dalszym wzrostem zainwestowania terenu i gęstnieniem sieci infrastruktury w krajobrazie. Procesy te w niektórych przypadkach mogą zagrażać walorom przyrodniczym i krajobrazowym gminy.
<ul style="list-style-type: none">przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
<i>Realizacja zadania:</i>
Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty dokumentów o charakterze strategicznym takie jak m.in.: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, plany zagospodarowania przestrzennego, strategia rozwoju gminy, ale także np. program ochrony środowiska. Obowiązkiem Gminy jest zagwarantowanie obywatelom, organizacjom społecznym i innym podmiotom możliwości udziału w określonym postępowaniu przed przyjęciem tych dokumentów lub ich zmianą. Udział społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko polega na składaniu uwag i wniosków do projektu danego dokumentu (na określonym etapie jego opracowywania) i może mieć istotne znaczenie dla ostatecznego kształtu dokumentu strategicznego. Elementem tego udziału jest również informowanie społeczeństwa przez Gminę o kolejnych etapach związanych z opracowywaniem projektu dokumentu a następnie jego uchwaleniem. Zadanie realizowane jest na bieżąco na etapie opracowywania dokumentów strategicznych dla Gminy, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

3.2 Ochrona zasobów naturalnych

3.2.1 Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej
<ul style="list-style-type: none">wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej terenu Gminy Lubsza
<i>Realizacja zadania:</i>
Zadanie nie było realizowane w latach 2011-2013 - inwentaryzacja przyrodnicza terenu Gminy Lubsza została opracowana w 1998 r. wspólnie z gminami Popielów, Murów i Pokój.
<ul style="list-style-type: none">Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

Realizacja zadania:

Działania prowadzone są głównie przez Nadleśnictwo Brzeg m.in. w następujących tematach:

- zwiększanie różnorodności gatunkowej biocenoz oraz różnorodności ekosystemów kompleksów leśnych regionu,
- utrzymywanie zgodności składów gatunkowych drzewostanów z potencjalną roślinnością naturalną, to jest zgodności biocenozy z biotopem,
- monitorowanie krzewów i zielnych roślin reliktowych, endemitów, ginących i zagrożonych,
- uzupełnianie i odtwarzanie korytarzy ekologicznych,
- prowadzenie prac związanych z zachowaniem i odtwarzaniem śródleśnych bagien, oczek wodnych, łąk oraz innych cennych biotopów,
- zakładanie, konserwacja i naprawa budek lęgowych dla ptaków i schronów dla nietoperzy, wykładanie karmy,
- grodzenie mrowisk,
- wzbogacanie bazy żerowej dla zwierzyny płowej powodującej szkody w roślinności drzewiastej,
- ciągła aktualizacja w opracowanych „Programach ochrony przyrody” dla nadleśnictw występowania gatunków rzadkich i zagrożonych, identyfikacja przyczyn zagrożenia rzadkich gatunków i eliminacja źródeł zagrożenia,
- stosowanie czynnych metod ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt,
- kontrola normowanego zbioru i skupu płodów runa leśnego na cele przemysłowe w postaci owoców i ziół, a zwłaszcza grzybów jadalnych, w tym owocnikujących grzybów mikoryzowych.

- ochrona i zwiększenie różnorodności biologicznej

Realizacja zadania:

Zadanie realizowane głównie przez Nadleśnictwo Brzeg. Celem ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej jest bogactwo i duża różnorodność biologiczna lasów, skuteczna ochrona zasobów genetycznych, gatunków i ekosystemów leśnych, wzmagające odporność lasów, ich atrakcyjność i możliwość spełniania wielofunkcyjnej roli. W ochronie różnorodności biologicznej w praktyce leśnej wzorcem działań jest dążenie na ile to możliwe w wielofunkcyjnym lesie do utrzymywania lub odtwarzania metodami aktywnej hodowli i ochrony ekosystemów leśnych w całej swojej złożoności zbliżonej do lasów naturalnych. Działaniami prowadzonymi w większości przez nadleśnictwo (w tym związane z Realizacją postanowień Zarządzenia Nr 11A Dyrektora Generalnego LP (1999) są m.in.:

- zachowanie i wzmaganie biologicznej różnorodności lasów, w tym ochrona, introdukcja i reintrodukcja rzadkich gatunków fauny i flory,
- ochrona i zachowanie siedlisk priorytetowych,
- zachowanie w stanie naturalnym i odtwarzanie śródleśnych zbiorników wodnych, bagien, mszarów, torfowisk, trzęsawisk, wrzosowisk, wydmy, remiz, rzadkich zbiorowisk roślinnych, stanowisk rzadkich roślin i zwierząt,
- zmniejszenie intensywności użytkowania w lasach zbliżonych do naturalnych w zamian za wzmożenie intensywności gospodarki poza tymi ekosystemami,
- doskonalenie programów ochrony przyrody nadleśnictwa poprzez dokładniejsze poznawanie ich wartości przyrodniczych i aktualizowanie zapisów w programach,
- tworzenie stref ekotonowych na granicy las-pole, las-woda, las-arterie komunikacyjne,
- doskonalenie profilaktyki, stosowania biologicznych i mechanicznych metod ochrony lasu; traktowanie metody chemicznej jako ostatecznej - ratowniczej,
- doprowadzenie stanów zwierzyny do poziomu niezagrażającego celom hodowli i ochrony lasu.

- ochrona terenów przyrodniczo cennych przed niewłaściwym sposobem użytkowania,
- ochrona starych i nowych pomników przyrody

Realizacja zadania:

Zadania te realizowane są w ramach zadań własnych Gminy, podczas bieżącego utrzymywania czystości i porządku na swoim terenie oraz w ramach prowadzonej edukacji ekologicznej.

- zachowanie istniejących zbiorników wodnych

Realizacja zadania:

W odniesieniu do istniejących zbiorników wodnych w ramach bieżących działań leżących w kompetencjach Wójta realizuje się zachowanie i ochronę przed zasypywaniem i zanieczyszczeniem naturalnych zbiorników wodnych, stawów jako ważnych elementów krajobrazu, oczek wodnych z przylegającymi pasami zieleni.

Pozostałe zadania, w tym m.in.:

- zachowanie drożności rowów i urządzeń melioracyjnych;
- zachowanie w miarę możliwości naturalnych linii brzegowych rzek;
- utrzymanie istniejących i wprowadzenie pasów trwałych użytków zielonych, zadrzewień i zakrzewień wzdłuż linii brzegowej rzek;
- udroźnienie i uzupełnienie istniejących rowów melioracji wodnej szczegółowej,

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

- zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych mają jedynie swoje odzwierciedlenie w ustaleniach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz na terenach, których właścicielem jest Gmina Lubsza. We wszystkich innych przypadkach są realizowane i egzekwowane przez inne organy (Starostę, Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego i inne).

- stały nadzór nad rozwojem uciążliwego przemysłu

Realizacja zadania:

Oceny oddziaływania na środowisko, decyzje środowiskowe dla planowanych przedsięwzięć są realizowane przez organy administracji oraz opiniowane przez Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Opolu oraz przez Państwową Powiatową Inspekcję Sanitarną w Brzegu.

Na terenie gminy Lubsza nie ma uciążliwego przemysłu - Gmina ma charakter rolniczy..

- wzmocnienie roli rekreacyjnej zieleni

Realizacja zadania:

Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Utworzenie placu zabaw przy PSP Czepielowice - zadanie zostało zrealizowane z pomocą Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Czepielowicach	1.500,00
2.	2011	Utworzenie placu zabaw przy PP Kościerzycy	27.773,40
3.	2012	Budowa kompleksu boisk sportowych w ramach programu „Moje Boisko - Orlik 2012” zł. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 1.175.125,18 zł, w tym: z budżetu państwa 820.000,00 zł, z budżetu Województwa Opolskiego 13.000,00 zł.	1.157.119,18 (w tym z budżetu gminy: 324.119,18)

- rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesujących przyrodniczo

Realizacja zadania:

W związku ze wzrostem ruchu turystycznego pieszego, rowerowego i samochodowego - na terenie Nadleśnictwa Brzeg zostało wyznaczonych szereg szlaków turystycznych, trasy rowerowe oraz przy głównych drogach publicznych miejsca postoju i wypoczynku dla turystów zmotoryzowanych. Przez tereny Nadleśnictwa biegać trzy szlaki turystyczne: żółty, zielony i niebieski. Żółty szlak turystyczny (13,7 km) rozpoczyna się w Brzegu i biegnie przez Kościerzycy, Piastowice, Lubszę, rezerwat przyrody "Lubsza" do Rogalic, w których znajduje zabytkowy park wiejski. Zielony szlak (turystyczny 40,0 km) biegnący poprzez tereny dwóch obrębów leśnych tworzy pętlę zaczynającą się w Brzegu i biegnie przez Błota, Borucice, Rogalice, Tarnowiec, Nowy Świat, Kurznie, Karłowice, Stare Kolnie, Stobrawę i Kościerzycy do Brzegu. Dla turystów uprawiających jazdę rowerową została wyznaczona w porozumieniu z Nadleśnictwem trasa rowerowa tworząca pętlę biegnącą poprzez tereny dwóch obrębów leśnych. Szlaki turystyczne piesze i rowerowe są w terenie trwale oznaczone. Dodatkowo została wyznaczona trasa edukacyjna z tablicami informacyjnymi, tworząca pętlę od miejscowości Rogalice, poprzez kompleks leśny w okolicach rezerwatu przyrody "Lubsza" i powrót do Rogalic o długości 7 km oraz druga trasa biegnąca wokół rezerwatu "Lubsza" o dł. 2,3 km.

- zachowanie istniejącej zieleni urządzonej,
- urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień i parków

Realizacja zadania:

Zadania te realizowane są w ramach zadań własnych Gminy, podczas bieżącego utrzymywania czystości i porządku na swoim terenie.

Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Koszenie poboczy przy drogach gminnych - Pisarzowice, Piastowice, Garbów, Lubicz, - Mąkoszyce, Roszkowice, Garbów, Lubsza, - Tarnowiec, - Garbów, - Błota, Pisarzowice, Czepielowice, Michałowice, - Kościerzycy, Czepielowice, - Lubsza - Piastowice, Mąkoszyce - Rogalice, Czepielowice, - - Stawy, Raciszów, Garbów, Rogalice, - Mąkoszyce, Nowy Świat, Tarnowiec, Kościerzycy, Błota, - Szydłowice, Czepielowice, - Rogalice, Nowy Świat, Raciszów.	631,80 561,60 245,70 400,00 702,00 245,70 1.017,90 1 053,00 456,30
2.	2012	Wykaszenie poboczy	4.681,40

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

3.	2013	Wykaszanie poboczy	4.212,00
4.	2013	Pielęgnacja drzew przy drogach	5.000,00
3.2.2 Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego			
<ul style="list-style-type: none"> • przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, urządzenie i utrzymanie zieleni, zadrzewień, zakrzewień na terenach będących własnością gminy gatunkami rodzimymi 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
1.	2012	Zakup drzewek do nasadzeń w miejscowościach Kościerzycy i Szydłowice	4.785,00
2.	2013	Pielęgnacja drzew przy drogach	5.000,00
<ul style="list-style-type: none"> • inwentaryzacja i weryfikacja klasyfikacji gruntów pod kątem pełnego uwzględnienia gruntów zalesionych i zadrzewionych oraz ujęcie granicy rolno-leśnej i miejsko-leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
<p>Wykorzystanie powierzchni ziemi powinno być możliwie optymalnie dostosowane do naturalnych warunków przyrodniczo-glebowych.</p> <p>Granica rolno-leśna jest to wyznaczana na gruncie i przedstawiana na mapach linia oddzielająca grunty aktualnie i perspektywicznie przewidziane do rolniczego lub leśnego użytkowania. Wyznaczenie tej granicy ma na celu dążenie do optymalnego wykorzystania powierzchni ziemi, uporządkowania przestrzeni rolniczej i leśnej zgodnego z warunkami glebowymi, przyrodniczymi i krajobrazowymi. Powinna zatem stanowić instrument kierowania procesem zalesiania gruntów w gminie. Prawidłowa regulacja granicy rolno-leśnej wymaga - w jednych miejscach zalesień, a w innych wyrębu lasu. W związku z niekontrolowaną zmianą granicy rolno-leśnej w niektórych obszarach, coraz częściej zwraca się uwagę na niektóre skutki nieracjonalnego wyznaczenia tej granicy.</p> <p>Na terenie gminy Lubsza lasy zajmują ok. 47,2 %. Wskaźnik lesistości Gminy jest dużo wyższy od przeciętnej lesistości powiatu (18,7%) i od wskaźnika dla województwa (26,5%) oraz kraju (29,0%).</p> <p>Tereny leśne występujące na obszarze gminy Lubsza ujęte są w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>Zadanie realizowane na bieżąco przy aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie ciągłej kampanii edukacyjno-informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści z trwale zrównoważonej gospodarki leśnej 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Zadanie realizowane na bieżąco przez Nadleśnictwo Brzeg, przy wsparciu Urzędu Gminy w Lubшы.			
<ul style="list-style-type: none"> • stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki, nielegalne wysypiska śmieci) 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Zadanie realizowane na bieżąco przez Nadleśnictwo Brzeg, przy wsparciu Urzędu Gminy w Lubшы.			
3.2.3 Rekultywacja gleb zdegradowanych i zdewastowanych oraz przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej			
<ul style="list-style-type: none"> • właściwe kształtowanie ekosystemów rolnych z wykorzystaniem otaczających je systemów naturalnych i ich zdolności do autoregulacji m.in. poprzez wdrażanie programów rolno-środowiskowych 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
<p>Zadanie realizowane na bieżąco przez właścicieli gruntów rolnych, Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiowie, Opolską Izbę Rolniczą oraz ARiMR. Ośrodek doradztwa rolniczego prowadzi na bieżąco informowanie i doradztwo wśród rolników polegające na zalecaniu stosowania następujących zabiegów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakładanie pasów śródpolnych, - dostosowanie biologicznego potencjału gleby pod uprawę odpowiednich gatunków roślin, w zależności od wymagań, wpływu na środowisko i strukturę gleby, - określanie wpływu nawożenia organicznego dla poprawy jakości i struktury gleby, - prawidłowe składowanie nawozów organicznych (obornika, gnojówki, gnojowicy) w nawożeniu roślin. <p>Po wejściu do UE dopłaty dla ekorołników wypłacane są za pośrednictwem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Aby z nich skorzystać, rolnik oprócz uzyskania certyfikatu musi wystąpić do ARiMR z wnioskiem o przystąpienie do programów rolnośrodowiskowych i realizować pakiet rolnictwo ekologiczne, który jest częścią tych programów.</p> <p>Aby uczestniczyć w programach rolnośrodowiskowych należy m.in. przez okres trwania umowy gospodarować zgodnie z planem rolnośrodowiskowym, prowadzić dokumentację i przestrzegać Zasad Kodeksu Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej.</p> <p>W planie zawiera się zobowiązanie rolnika do modernizacji lub budowy urządzeń do przechowywania ścieków, gnojówki, gnojowicy lub obornika (najpóźniej do końca trwania programu).</p>			

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

<i>Realizacja zadania:</i>			
1.	2011	Składki dla Izby Rolniczej w Opolu	11.962,63
2.	2012	Składki dla Izby Rolniczej w Opolu	16.985,23
3.	2013	Składki dla Izby Rolniczej w Opolu	18.804,31
<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Zadanie wykonywane jest na bieżąco podczas realizacji działań z zakresu ochrony powietrza i wód powierzchniowych.			
Ponadto zadania w zakresie ochrony powierzchni ziemi realizowane były m.in. przez wprowadzanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zabezpieczając dotychczasowe elementy litosfery i wprowadzające działania prewencyjne. Ośrodki szkolenia rolniczego prowadziły doradztwo rolnicze, ukierunkowane na prawidłowe dawkowanie i wykorzystanie nawozów sztucznych.			
3.2.4 Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego			
<ul style="list-style-type: none"> • bieżąca aktualizacja istniejących planów zagospodarowania przestrzennego i studiów uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Kontynuowano prace związane z opracowaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wsi Pisarzowice i Lubszy	24.600,00
2.	2012		393,60
3.	2013		12.509,10

3.3 Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

3.3.1 Osiągnięcie jakości powietrza w zakresie dotrzymania dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu na terenie Gminy Lubsza oraz utrzymanie i poprawa jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami jakości środowiska

- prowadzenie remontów istniejących dróg m.in. zmiana nawierzchni

Realizacja zadania:

Realizację zadań dotyczących modernizacji nawierzchni dróg jak i budowy nowych dróg przedstawiono w punkcie 3.3.4 dotyczącym hałasu. Przedstawione tam działania przyczyniają się zarówno do poprawy jakości powietrza atmosferycznego poprzez redukcję emisji wtórnej jak i redukcję hałasu drogowego.

- upowszechnianie informacji o rozmieszczeniu i możliwościach technicznych wykorzystania potencjału energetycznego poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii
- prowadzenie działań edukacyjnych oraz popularyzujących odnawialne źródła energii,
- promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki

Realizacja zadania:

Działania samego rynku dla zmniejszenia energochłonności gospodarki są bardzo istotne, ale niewystarczające. Konieczna jest ingerencja państwa, ale zgodna z zasadami rynkowymi. Przykład polski wskazuje, że po 1990 roku pomimo osiągania wyraźnego wzrostu gospodarczego i postępującej poprawy warunków życia społeczeństwa, nie spowodowało to zwiększonego zużycia energii pierwotnej, a przeciwnie nastąpiło zmniejszenie jej zużycia. Wprowadzany w tym okresie system gospodarki rynkowej uruchomił proste procesy oszczędności energii. W ostatnich latach kładzie się coraz większy nacisk na wykorzystywanie czystej energii ze źródeł odnawialnych. Opracowywane są jej nowe technologie, bardziej sprawne technicznie i ekonomicznie.

Struktura pokrycia potrzeb cieplnych gminy przedstawia się następująco:

- węgiel - 92 %,
- olej opałowy, gaz płynny - 5 %,
- energia odnawialna - 2 %.
- energia elektryczna - 1 %,
- gaz ziemny - 0 %.

Prowadzone działania zmierzały do zwiększenia efektywności edukacji ekologicznej poprzez:

- promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści,
- wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych,
- uporządkowanie przepływu informacji i usprawnienie procesu decyzyjnego związanego z edukacją

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

<p>ekologiczną. Promowanie odnawialnych źródeł energii odbywało się również pod kątem możliwości dofinansowania działań związanych z montażem urządzeń odnawialnych źródeł energii.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych 			
<p><i>Realizacja zadania:</i></p>			
<p>W latach 2011-2013 nie przeprowadzano termomodernizacji budynków komunalnych. Działania termomodernizacyjne były prowadzone we własnym zakresie przez właścicieli prywatnych nieruchomości. Przedsięwzięcia te w bieżącej i dalszej perspektywie pozwolą na ograniczenie niskiej emisji.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> szkolenia dla podmiotów gospodarczych w zakresie wymagań dotyczących ochrony środowiska 			
<p><i>Realizacja zadania:</i></p>			
<p>W latach 2011-2013 zadanie nie było realizowane - z powodu braku środków finansowych.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych m.in. wymiana kotłów węglowych na paliwo gazowe, olej opałowy, biopaliwa 			
<p><i>Realizacja zadania:</i></p>			
<p>Niska emisja wraz z emisją pochodzącą od ciągów komunikacyjnych, emisją napływową i w niewielkim stopniu z emisją przemysłową przyczynia się do zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na terenie gminy. Niska emisja może zostać ograniczona poprzez odpowiednią termomodernizację budynków i kotłowni oraz korzystanie z ekologicznych i odnawialnych źródeł energii. W analizowanym okresie działania termomodernizacyjne na terenie gminy prowadzone były we własnym zakresie przez właścicieli prywatnych nieruchomości. Emisja pochodząca od ciągów komunikacyjnych redukowana jest poprzez remonty i modernizacje dróg - realizację zadań w tym zakresie opisano w punkcie 3.3.4.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> modernizacja dróg we wsi Borucice 			
<p><i>Realizacja zadania:</i></p>			
<p>Realizację tego zadania opisano w punkcie 3.3.4.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> usprawnienie organizacji ruchu drogowego 			
<p><i>Realizacja zadania:</i></p>			
<p>Realizację tego zadania opisano w punkcie 3.3.4.</p>			
<p>3.3.2 Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wszystkich wód</p>			
<ul style="list-style-type: none"> rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniem 			
<p><i>Realizacja zadania:</i></p>			
<p>Zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Lubsza w analizowanych latach realizował Zakład Gospodarki Komunalnej w Lubczy z siedzibą w Śmiechowicach, który sukcesywnie rozbudowywał i modernizował sieć wodociągową i kanalizacyjną w gminie. Zaopatrzenie gminy w wodę oraz parametry jakościowe wody określa się jako dobre. W wyniku przeprowadzonych modernizacji woda wprowadzona do sieci wodociągowej odpowiada wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia oraz standardom obowiązującym w Unii Europejskiej.</p>			
<p>Ponadto Urząd Gminy w Leśnicy współpracuje w przedmiotowym zakresie z WIOŚ.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> współpraca ze środowiskami rolniczymi w zakresie wdrażania dobrych praktyk rolniczych, niezbędnych dla skutecznej ochrony wód przed zanieczyszczeniem obszarowym 			
<p><i>Realizacja zadania:</i></p>			
<p>Działania prowadzone są na bieżąco przez Urząd Gminy w Lubczy. Należy jednak zwrócić uwagę, że osiągnięcie coraz wyższego poziomu czystości wód jest uwarunkowane systematycznymi działaniami na szeregu płaszczyznach, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> systematyczną rozbudową kanalizacji sanitarnej, właściwym odprowadzaniem wód opadowych, dążeniem do trwałego stanu 100% skanalizowania obszaru gminy, poprawą szczelności zbiorników przydomowych (szamb), wdrażaniem właściwych nawyków wśród mieszkańców, zmierzających do optymalnego korzystania z zasobów wodnych gminy. 			
<p>Ponadto Gmina współpracuje we wspomnianym zakresie z Opolskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Łosiu oraz Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> rozbudowa istniejącej sieci kanalizacyjnej dla miejscowości, w których jest to ekonomicznie uzasadnione 			
<p><i>Realizacja zadania:</i></p>			
Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

1.	2013	Rozbudowa zewnętrznej sieci kanalizacji sanitarnej	3.089,37
<ul style="list-style-type: none"> wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w miejscach gdzie jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
W latach 2011-2013 zadanie nie było realizowane - z powodu braku środków finansowych.			
<ul style="list-style-type: none"> melioracje wodne 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Melioracje wodne	13.093,15
2.	2011	Konserwacja i odbudowa rowu melioracyjnego w Kościerzycach	1.413,47
3.	2012	Melioracje wodne	3.825,60
4.	2013	Melioracje wodne	1.157,74
<ul style="list-style-type: none"> budowa oczyszczalni ścieków dla siedmiu wsi Gminy Lubsza - aglomeracja Mąkoszyce 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Zadanie zrealizowano w latach 2009-2010.			
<ul style="list-style-type: none"> opracowanie dokumentacji i budowa zewnętrznej sieci sanitarnej dla wsi Nowy Świat, Tarnowiec i Rogalice 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2012	Dotacja dla zakładu budżetowego na aktualizację dokumentacji dotyczącej budowy zewnętrznej sieci kanalizacji sanitarnej dla aglomeracji Mąkoszyce - wieś Tarnowiec	45.417,05
2.	2013	Dotacja dla zakładu budżetowego na budowę zewnętrznej sieci kanalizacji sanitarnej dla aglomeracji Mąkoszyce - wieś Tarnowiec. Zadanie współfinansowane ze środków PROW i zakończone w 2013 r. - opracowano dokumentację i wybudowano zewnętrzną sieć kanalizacji sanitarnej w miejscowości Tarnowiec; dotację przekazano dla zakładu budżetowego ZGK w Śmiechowicach, który był odpowiedzialny za realizację zadania i był beneficjentem pomocy unijnej; Gmina zaciągnęła na to zadanie pożyczkę z WFOŚiGW w Opolu; całkowity koszt inwestycji wyniósł 1.837.265,82 zł, z tego w 2013 r. wydatkowano 1.756.422,97 zł.	1.756.422,97
<ul style="list-style-type: none"> przebudowa stacji uzdatniania wody w Śmiechowicach i Nowym Świecie 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Rozliczenie zobowiązań związanych z przebudową stacji uzdatniania wody w Śmiechowicach i Nowym Świecie. Zadanie zostało wykonane w 2010 r.	259.560,10
<ul style="list-style-type: none"> projekt i wykonanie sanitariatów w DL Nowe Kolnie 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Zadanie zrealizowane w 2009 r.			
3.3.3 Zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych			
<ul style="list-style-type: none"> realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych ujętych w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych przewidzianych dla aglomeracji o RLM od 2 000 do 15 000 			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Zadanie było realizowane na etapie budowy lub rozbudowy kanalizacji sanitarnej - wykonane przedsięwzięcia zostały opisane w punkcie 3.3.2.			
Zadania inne z zakresu gospodarki wodno-ściekowej:			
Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

1.	2011	Wyremontowanie przepustów przy drodze gminnej w sołectwach: - Rogalice, - Lubsza	692,74 297,80
2.	2011	Zakup kręgów betonowych do remontu przepustów i rur	1.010,00
3.	2011	Czyszczenie kanalizacji deszczowej w Pisarzowicach	571,95
4.	2011	Czyszczenie przepustów dróg gminnych w Lubszy	1 442,10
5.	2011	Zabezpieczenie przepustu pod drogą gminną w Lubszy	1.757,00
6.	2012	Remont sieci wodociągowej we wsi Mąkoszyce	31.937,61
7.	2012	Zakup kręgów betonowych do remontu przepustów i rur	1.120,68
8.	2012	Przekazano dotację dla zakładu budżetowego w kwocie zł na budowę nowego ujęcia wody w Śmiechowicach - próbne odwierty studni	8.100,00
9.	2013	Zakup kręgów betonowych do remontu przepustów i rur	2.889,67

3.3.4 Dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe

- budowa ścieżek rowerowych

Realizacja zadania:

W latach 2011-2013 zadanie nie było realizowane - z powodu braku środków finansowych.

- wprowadzanie stref wolnych od ruchu samochodowego,
- przestrzeganie zasad strefowania w planowaniu przestrzennym m.in. lokalizowania w sąsiedztwie przedsięwzięć o zbliżonej uciążliwości hałasu

Realizacja zadania:

Obowiązujące w kraju procedury lokalizacyjne pozwalają na skuteczne egzekwowanie ograniczeń emisji hałasu w nowo powstających obiektach przemysłowych oraz drogowych. Dotyczy to również obiektów modernizowanych i rozbudowywanych. Wszystko to skutecznie eliminuje powstawanie nowych obiektów emitujących ponadnormatywny hałas do środowiska. Zadanie realizowane jest na bieżąco na etapie sporządzania zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

- modernizacja nawierzchni dróg

Realizacja zadania:

Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł.]
1.	2011	Równanie i uzupełnienie ubytków tłuczniem na drogach gminnych w miejscowościach: - Tarnowiec, - Mąkoszyce, - Michałowice, - Kościerzycy, - Czepielowice, - Pisarzowice, - Roszkowice	10.041,72 6.503,54 599,99 3.597,56 6.260,70 344,40 1.706,26
2.	2011	Zakup tłucznia kamiennego do remontów dróg gminnych w miejscowościach: - Czepielowice, - Kościerzycy, - Lubsza, - Tarnowiec, - Rogalice, - Nowy Świat, - Borucice, - Piastowice, - Michałowice, - Mąkoszyce, - Tarnowiec, - Pisarzowice, - Smolarka	4.579,42 419,76 1.743,00 1.804,97 3.372,92 876,83 2.316,39 917,88 1.932,74 2.646,36 6.655,86 566,81 580,76
3.	2012	Remont dróg gminnych poprzez równanie	12.513,22
4.	2012	Remont dróg o nawierzchni asfaltowej	57.772,60
5.	2012	Remont drogi i chodnika w Mąkoszycach	75.563,67

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

6.	2012	Naprawa dróg tłuczniem i gruzem	33.840,29
7.	2013	Naprawy dróg gminnych poprzez równanie w miejscowościach: - Kościerzycy, - Czepielowice, - Piastowice	6.100,00 2.100,00 3.750,00
8.	2013	Remonty dróg gminnych poprzez równanie i uzupełnienie ubytków w miejscowościach: - Mąkoszyce, - Dobrzyń, - Nowe Kolnie, - Pisarzowice, - Rogalice Smolarka, - Lubsza, - Kościerzycy, - Michałowice	7.375,43 3.191,54 3.325,10 8.274,60 4.999,95 1.082,40 744,15 1.300,00
9.	2013	Remonty dróg o nawierzchni asfaltowej w m. Nowy Świat, Nowe Kolnie, Lubsza, Mąkoszyce, Michałowice, Kościerzycy, Myślborzyce, Pisarzowice	79.612,37
10.	2013	Zakup tłucznia kamiennego i pospółki do remontu dróg gminnych w miejscowościach: - Rogalice, - Nowy Świat, - Szydłowice, - Kościerzycy, - Lubsza, - Mąkoszyce, - Michałowice, - Dobrzyń, - Czepielowice	1.372,06 1.088,33 1.792,76 963,43 1.874,04 4.590,76 4.887,98 1.030,24 1.061,26

- usprawnianie organizacji ruchu drogowego

Realizacja zadania:

Zadanie realizowane na bieżąco przez Urząd Gmin w Lubszy przede wszystkim poprzez: przebudowę dróg, modernizację nawierzchni, montaż barier bezpieczeństwa, luster drogowych, dodatkowych znaków drogowych, konserwację oznakowania pionowego i odnowę poziomego, konserwację sygnalizacji świetlnej - realizację części działań w tym zakresie opisano również w innych punktach tego podrozdziału.

Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Budowa następnego etapu drogi dojazdowej do gruntów rolnych Czepielowice-Stawy - inwestycja została dofinansowana w kwocie 40.000,00 zł ze środków budżetu Województwa Opolskiego przeznaczonych na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych	120.013,78
2.	2011	Zakup znaków drogowych	604,05
3.	2011	Dotacja dla Powiatu Brzeskiego na remont chodnika w miejscowości Kościerzycy	13.931,69
4.	2012	Remont chodnika w Szydłowicach	10.244,61
5.	2012	Zakup znaków drogowych i lustra	3.432,80
6.	2012	Budowa kolejnego odcinka drogi dojazdowej do gruntów rolnych Czepielowice-Stawy - inwestycja została dofinansowana w kwocie 40.000,00 zł ze środków budżetu Województwa Opolskiego przeznaczonych na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych	94.621,02
7.	2012	Dotacja dla Powiatu Brzeskiego na budowę chodników w ramach porozumienia w miejscowościach Myślborzyce i Czepielowice	89.816,14
8.	2013	Kontynuacja budowy drogi dojazdowej do gruntów rolnych Czepielowice-Stawy - inwestycja została dofinansowana ze środków zewnętrznych - 50.000,00 zł stanowiły środki pozyskane z dotacji Urzędu Marszałkowskiego z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych	114.985,46

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

9.	2013	Zakup znaków drogowych	1.048,83
10.	2013	Budowa chodnika przy drodze powiatowej we wsi Czepielowice	41.043,04
• modernizacja dróg we wsi Borucice			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Modernizacja drogi we wsi Borucice - dofinansowanie ze środków „Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych na lata 2008-2011” w kwocie 221.450,13 zł	442.913,86
3.3.5 Inne zadania nie ujęte w Programie Ochrony Środowiska, w tym za zakresu gospodarki odpadami			
<i>Realizacja zadania:</i>			
Lp.	Rok realizacji zadania	Opis zadania	Poniesiony koszt [zł]
1.	2011	Utrzymanie porządku i czystości w poszczególnych miejscowościach gminy, odbiór bezpańskich psów i przyjęcie ich do schroniska, deratyzacja we wsi Błota, wykonanie sprawozdania z Planu Gospodarki Odpadami i Programu Ochrony Środowiska oraz składki na utrzymanie EKOGOK	108.148,69
2.	2011	Koszenie poboczy przy drogach gminnych: - Pisarzowice, Piastowice, Garbów, Lubicz, - Mąkoszyce, Roszkowice, Garbów, Lubsza, - Tarnowiec, - Garbów, - Błota, Pisarzowice, Czepielowice, Michałowice, - Kościerzycy, Czepielowice, - Lubsza - Piastowice, Mąkoszyce - Rogalice, Czepielowice - Stawy, Raciszów, Garbów, Rogalice, - Mąkoszyce, Nowy Świat, Tarnowiec, Kościerzycy, Błota, Szydłowice, Czepielowice , - Rogalice, Nowy Świat, Raciszów	631,80 561,60 245,70 400,00 702,00 245,70 1.017,90 1 053,00 456,30
3.	2012	Utrzymanie porządku i czystości w poszczególnych miejscowościach gminy, odbiór bezpańskich psów i przyjęcie ich do schroniska	45.285,34
4.	2012	Wykaszanie poboczy	4.681,40
5.	2012	Karczowanie pni przy drodze gminnej w Lubszy	710,99
6.	2013	Utrzymanie porządku i czystości w poszczególnych miejscowościach gminy, odbiór bezpańskich psów i przyjęcie ich do schroniska, odbiór padliny oraz usługi weterynarza	49.115,84
7.	2013	Gospodarka odpadami (nowe zadanie realizowane przez Gminę od miesiąca lipca)	292.543,72
8.	2013	Wykaszanie poboczy	4.212,00
9.	2013	Karczowanie pni przy drodze gminnej w Lubszy	1.000,00

4. MONITORING SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU I JEGO AKTUALIZACJI

Nadzór nad realizacją programu w praktyce oznacza określenie zasad zarządzania nim wraz z ustaleniem mechanizmu monitorowania jego realizacji. Program Ochrony Środowiska Gminy jest dokumentem o charakterze strategicznym. Stanowi instrument wspomagający realizację prawa miejscowego, pozostając w ścisłym związku z planami zagospodarowania przestrzennego, decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych. Gmina Lubsza posiada kompetencje pozwalające realizować zawarte w programie cele i zadania własne. Aby jednak ta realizacja przebiegała spójnie z polityką regionalną konieczne jest przygotowanie struktur administracyjnych do ścisłej współpracy z organami dysponującymi znacznie szerszymi uprawnieniami wynikającymi z ich kompetencji.

Organ wykonawczy Gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza Gminny Program Ochrony Środowiska, który podlega zaopiniowaniu poprzez organ wykonawczy powiatu.

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim, są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Główna odpowiedzialność za realizację programu spoczywa na Wójcie, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania programu. Rada Gminy współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego oraz wojewódzkiego. Ponadto Rada Gminy współdziała z instytucjami administracji rządowej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ) oraz monitoring wód (RZGW).

W obowiązującym w latach sprawozdawczych 2011-2013 Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza dla części parametrów zostały określone skwantyfikowane wskaźniki postępów i skutków realizacji ww. programu. Porównanie kolumn z poszczególnymi wskaźnikami ułatwia raportowanie tendencji w zmianach poszczególnych wskaźników (poza opisowym przedstawieniem realizacji zadań Programu zawartym w rozdziale 3). W Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza została przyjęta tabela ze wskaźnikami efektywności realizacji celów POŚ (tabela 19), do określania w kolejnych raportach z POŚ. Poniżej przedstawiono dostępne w czasie przygotowania raportu wskaźniki, które zostały ustalone na podstawie danych pozyskanych w Urzędzie Gminy, w Starostwie Powiatowym, w GUS oraz na podstawie ustaleń własnych.

Tabela. Wskaźniki monitoringu dla Gminy Lubsza

Lp.	Wskaźniki	2011	2012	2013
Ochrona przyrody i krajobrazu				
1.	Obszary Natura 2000	- „Grądy Odrzańskie” (PLB020002), - „Lasy Barucickie” (PLH160009), - „Grądy w Dolinie” Odry (PLH20017)	- „Grądy Odrzańskie” (PLB020002), - „Lasy Barucickie” (PLH160009), - „Grądy w Dolinie” Odry (PLH20017)	- „Grądy Odrzańskie” (PLB020002), - „Lasy Barucickie” (PLH160009), - „Grądy w Dolinie” Odry (PLH20017)
2.	Rezerwy	- „Lubsza”, - „Leśna Woda”, - „Rogalice”, - „Barucice”	- „Lubsza”, - „Leśna Woda”, - „Rogalice”, - „Barucice”	- „Lubsza”, - „Leśna Woda”, - „Rogalice”, - „Barucice”
3.	Parki krajobrazowe	„Stobrawski Park Krajobrazowy”	„Stobrawski Park Krajobrazowy”	„Stobrawski Park Krajobrazowy”

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

Lp.	Wskaźniki	2011	2012	2013
4.	Obszary chronionego krajobrazu	„Lasy Stobrawsko-Turawskie”	„Lasy Stobrawsko-Turawskie”	„Lasy Stobrawsko-Turawskie”
5.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	-	-	-
6.	Użytki ekologiczne	-	-	-
7.	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych	10 801,4 ha	10 801,4 ha	10 801,4 ha
Lasy				
7.	Lesistość gminy	46 %	46 %	46 %
Gleby				
8.	Grunty zdewastowane i zdegradowane	-	-	-
9.	Ekologiczne gospodarstwa rolne posiadające certyfikat	istnieją (brak danych odnośnie ilości takich gospodarstw)	istnieją (brak danych odnośnie ilości takich gospodarstw)	istnieją (brak danych odnośnie ilości takich gospodarstw)
Jakość wód podziemnych i powierzchniowych				
10.	Jakość wód podziemnych	brak wyznaczonych punktów pomiarowych	brak wyznaczonych punktów pomiarowych	brak wyznaczonych punktów pomiarowych
11.	Jakość wód powierzchniowych	1) Odra – od Małej Panwi do granic Wrocławia - <i>stan/potencjał ekologiczny</i> - dobry i powyżej dobrego, <i>stan ogólny</i> - zły, 2) Stobrawa od Czarnej Wody do Odry - <i>stan/potencjał ekologiczny</i> - dobry i powyżej dobrego, <i>stan ogólny</i> - zły, 3) Śmieszka - <i>stan/potencjał ekologiczny</i> - dobry i powyżej dobrego <i>stan ogólny</i> - zły,	brak wyznaczonych punktów pomiarowych	brak wyznaczonych punktów pomiarowych
12.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych odprowadzane do odbiorników w kg/rok	- BZT ₅ - 77 kg/rok, - ChZT - 539 kg/rok, - zawiesina ogólna - 109 kg/rok	- BZT ₅ - 84 kg/rok, - ChZT - 1 064 kg/rok, - zawiesina ogólna - 272 kg/rok	- BZT ₅ - 187 kg/rok, - ChZT - 1 951 kg/rok, - zawiesina ogólna - 894 kg/rok
13.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych odprowadzane do odbiorników	-	-	-
14.	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane	180 tys. m ³	177 tys. m ³	182 tys. m ³
15.	Ludność w gminie korzystająca z sieci kanalizacyjnej	5 923	5 903	b.d.
Ochrona powietrza atmosferycznego				

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LUBSZA ZA LATA 2011-2013**

Lp.	Wskaźniki	2011	2012	2013
16.	Strefa, w której poziom pyłu zawieszonego PM10 jest wyższy od wartości dopuszczalnej, lecz nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom PM10 obszar gminy został zakwalifikowany do klasy C	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom PM10 obszar gminy został zakwalifikowany do klasy C	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom PM10 obszar gminy został zakwalifikowany do klasy C
17.	Strefa, w której poziom pyłu zawieszonego NO ₂ jest wyższy od wartości dopuszczalnej, lecz nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom NO ₂ obszar gminy został zakwalifikowany do klasy A	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom NO ₂ obszar gminy został zakwalifikowany do klasy A	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom NO ₂ obszar gminy został zakwalifikowany do klasy A
18	Strefa, w której poziom pyłu zawieszonego benzenu C ₆ H ₆ jest wyższy od wartości dopuszczalnej, lecz nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom C ₆ H ₆ obszar gminy został zakwalifikowany do klasy A	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom C ₆ H ₆ obszar gminy został zakwalifikowany do klasy A	w ramach strefy opolskiej, ze względu na poziom C ₆ H ₆ obszar gminy został zakwalifikowany do klasy A
Energia odnawialna				
21.	Udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii pierwotnej - ogółem w [%]	b. d.		
22.	Udział energii wodnej w [%]	0 %	0 %	0%

5. OCENA STOPNIA ROZBIEŻNOŚCI POMIĘDZY PRZYJĘTYMI CELAMI A ICH WYKONANIEM, WERYFIKACJA PRZYJĘTYCH ZADAŃ, OCENA WYKONANIA

Przyjęte w Programie Ochrony Środowiska priorytety, cele i zadania zgodne były z kierunkami Polityki Ekologicznej Państwa - stanowiły przełożenie celów Polityki Ekologicznej Państwa na szczebel Gminy. Realizacja przyjętego Programu w miarę jego realizacji stwarza niekiedy problemy, tak natury finansowej (trudność w pozyskaniu środków finansowych) jak i inne (np. zmieniające się potrzeby bieżące mieszkańców, czynniki zewnętrzne, zmiana ustawodawstwa etc.). Duża część zadań zawartych w Programie wpisuje się w požądane przez ogół mieszkańców gminy kierunki - np. rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej, zmniejszenie uciążliwości hałasu, odbudowa układów urbanistycznych, ochrona przeciwpożarowa. Analizując przyjęte w Programie Ochrony Środowiska zadania należy zauważyć:

- zrealizowane zostały (bądź są sukcesywnie na bieżąco realizowane) najważniejsze zadania w zakresie ochrony wód, ochrony przed hałasem i ograniczenia zanieczyszczenia powietrza,
- powodem braku realizacji niektórych zadań są zwłaszcza:
 - braki środków finansowych na realizację niektórych zadań,
 - przesunięcie terminu realizacji zadania na kolejne lata,
 - zmiana priorytetów wykonawczych w realizacji zadań na terenie gminy,
 - bieżąca ocena sytuacji i potrzeb na terenie gminy.

6. DIAGNOZA, PROPOZYCJE NOWYCH PRIORYTETÓW I KRYTERIÓW ICH WYŁONIENIA

Przeprowadzona analiza zakresu i stopnia realizacji zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza odbywała się już w czasie obowiązywania tzw. II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Nadrzędnym, strategicznym celem obecnej polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska. W ten sposób realizacja krajowej polityki ekologicznej wpisując się będzie w osiąganie celów tej polityki na poziomie całej Wspólnoty.

Osiąganiu powyższych celów służyć ma realizacja następujących priorytetów i zadań, określona w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza, zgodna z obecną Polityką ekologiczną państwa:

1. Kierunki działań systemowych polegające na:

- uwzględnianiu zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
- aktywizacji rynku na rzecz ochrony środowiska,
- zarządzaniu środowiskowym,
- udziale społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- rozwoju badań i postępie technicznym,
- odpowiedzialności za szkody w środowisku,
- uwzględnianiu aspektu ekologicznego w planowaniu przestrzennym;

2. Ochrona zasobów naturalnych polegająca na:

- ochronie przyrody,
- ochronie i zrównoważonym rozwoju lasów,
- racjonalnym gospodarowaniu zasobami wodnymi,
- ochronie powierzchni ziemi,
- gospodarowaniu zasobami geologicznymi;

3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego polegająca na działaniach w obszarach:

- środowisko a zdrowie,
- jakość powietrza,
- ochrona wód,
- gospodarka odpadami,
- oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych,
- substancje chemiczne w środowisku.

W przygotowanej aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza zostały uwzględnione cele i priorytety zgodne z obecną II Polityką Ekologiczną Państwa.

7. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w Gminie. Podstawowym założeniem w tworzeniu programów ochrony środowiska na wszystkich szczeblach - od krajowego do gminnego - jest, aby ich realizacja doprowadziła do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewniła skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyła warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa. Analizując realizację programu na poziomie gminnym należy pamiętać, że praktycznie zadania o charakterze wykonawczym, czyli mające bezpośredni wpływ na stan środowiska i związane z jego ochroną przed szkodliwym oddziaływaniem, obciążają samorząd gminy oraz podmioty gospodarcze. Charakter zadań z zakresu ochrony środowiska wykonywany przez samorząd gminny wpływa na możliwości bezpośredniej i pośredniej ochrony środowiska na terenie gminy.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono zadania, które były realizowane w ramach przyjętej przez Radę Gminy Lubsza „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017”.

Do najważniejszych zadań można zaliczyć:

- modernizację dróg,
- zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- gospodarkę odpadami komunalnymi.

W czasie, jaki upłynął od zatwierdzenia Programu ochrony środowiska dla Gminy Lubsza nastąpiły już znaczące zmiany w przepisach. Niektóre z zadań obciążających samorząd gminy wymagają nakładów znacznych środków finansowych, co niejednokrotnie jest podstawową przyczyną braku ich realizacji. W tym przypadku ważną sprawą jest określenie priorytetów dla poszczególnych tematów zadań i określenie konieczności ich wykonania w określonym czasie.

8. LITERATURA

1. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 - Warszawa 2008 r.
2. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lubsza na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017.
3. Sprawozdania Wójta Gminy Lubsza z wykonania budżetu za lata 2011-2013 r.
4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubsza.
5. Raporty WIOŚ o stanie środowiska w województwie opolskim za lata 2011-2013.
6. Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014
7. www.stat.gov.pl.
8. www.lasy.gov.pl.
9. <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/index.php>.